

Попова В.В.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
ім. проф. Й.С. Завадського
Національного аграрного університету

МЕТОДОЛОГІЯ СИСТЕМНОГО МОНІТОРИНГУ МІЖГАЛУЗЕВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Запропоновано методологічний підхід і відповідний методичний інструментарій системного моніторингу міжгалузевого інвестиційного балансу. Розглянуто результати покрокових розрахунків, виконаних на фактичних статистичних даних. Досліджено структурні зміни макроекономічних показників, джерела їх виникнення і перспективні напрями усунення.

The author suggests methodological approach and methodical instruments for systemic monitoring of the intersectoral investment balance; examines the results of step-by-step accounts carried out by the factual statistical data; investigates the structural changes of macroeconomical indices; sources of their inception and perspective direction to remove them.

Позитивний розвиток макроекономічної системи підпорядкований збалансованому нарощуванню доданої вартості за всіма видами економічної діяльності. Це реалізується шляхом досягнення максимальної міжгалузевої відповідності зростання обсягів виробництва продукції та економічної ефективності й результативності. За ринкової системи господарювання спрямованість на економічне зростання окремих галузевих утворень спонукає до активізації інвестиційної підтримки нарощуванням прибутку ескалації контролю над зовнішнім середовищем і впливу на джерела економічних інтересів. Водночас відмінності у можливостях і обмеженнях різних сфер діяльності зумовлюють нерівномірність їх економічного зростання, породжують дисбаланс макроекономічної системи загалом. Це явище є цілком природним і повинно критично розглядатися лише в аспекті ідентифікації впливу організаційно-економічного механізму національної макросистеми на спрямування міжгалузевого інвестиційного потенціалу у бік прискорення чи гальмування розвитку.

Низка дослідників закономірностей управління макроекономічним розвитком (Н. Калдор, Р.Ф. Кан, Дж. Кейнс, П. Самуельсон, Е. Хансен, Р. Харрод, Дж. Хікс) пов'язує зміну макроекономічних параметрів з інвестиційною активністю, вони розглядають інвестиції як початковий імпульс сприяння первинному, вторинному і наступним економічним ефектам у вигляді нарощування доходів¹. Слід наголосити, що логіка реалізації схильності до інвестиційної діяльності ініціюється бажанням отримати віддачу від наявних коштів і підпорядкована певним динамічним закономірностям. Виявити нові сфери ефективного вкладення додат-

¹ Див. наприклад: Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Гл. 8 // <http://ek—lit.afiava.ru/keynsod.htm>; Самуельсон П. Економіка. — Львів: Світ, 1993; Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход. Т. 2. М.: Экономика, 1997; Harrod R.F. Essays in Dynamic Theory // Economic Journal, 1939; Hicks J.R. Trade Cycle. Oxford University Press, 1950.

кового капіталу під силу лише обмеженому колу лідерів підприємництва. І лише після того, як вигода від нових напрямів вкладень стає очевидною, могутні інвестиційні потоки переорієнтуються у відповідну галузь, що певним чином активізує її виробничу й споживчу складові. Інвестиційне насичення галузі скорочує її нерозкриті можливості та знижує економічну активність у ній, що підштовхує до пошуку нових напрямів інвестування і відповідної зміни міжгалузевої структури.

Інформацію щодо падіння інвестиційної привабливості галузі та необхідності пошуку нових напрямів вкладення виробничих чинників дає споживчий сектор через ринкові сигнали. Ступінь складності проблем, які необхідно подолати зі змінною ринковою ситуацією, зростає в міру віддалення виробника від ринку кінцевого споживання, вона й зумовлює рівень інертності всього інвестиційно-інноваційного процесу. Затримка інформації щодо падіння інноваційної сутності продукту і зниження прибутковості певного сектору економіки обертається невинуватими виробничими втратами, кризовими явищами для всієї макроекономічної системи у вигляді зменшення кількості робочих місць та скорочення соціального сектору. До джерел економічного занепаду варто віднести не лише дефіцит інвестиційних ресурсів та втрати на трансакціях, пов'язаних із запізненням реакції інвестора на зміну споживчих запитів, а й вилучення прибутків з виробничого циклу².

Сформована в результаті руху й перерозподілу інвестиційних потоків міжгалузева структура впливає на інституційно-господарські координати формування ВВП, чим визначає зміни моделі розвитку національної економіки. На якість і потенціал економічного зростання впливають галузеві розбіжності щодо синтезу обмежень у нарощуванні ефективності виробництва й корисності споживання виробленого продукту. Основа для якісних перетворень міжгалузевої структури формується під впливом внутрішніх національних та зовнішніх міжнародних ринків, а тому й не може бути виключно сприятливою для позитивного розвитку макросистеми³.

На ступінь досконалості міжгалузевої структури національної макросистеми вказує питома вага галузей з переважним рівнем нарощування капіталовкладень. Структурні пропорції формування ВВП, у яких переважають галузі з незадовільним оновленням основних фондів, є приводом для радикального перегляду макроекономічної політики. Треба зазначити, що створення сприятливих умов для повної реалізації виробничих можливостей та формування галузевої структури, спроможної забезпечити стабільне нарощування макроекономічної результативності, є прерогативою організаційно-економічного механізму управління розвитком національної макросистеми.

² Попова В., Попов В. Реалії та перспективи економічного зростання в Україні // Економіка України. — 2005. — № 6. — С. 23—29.

³ Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / НАН України; Інститут економічного прогнозування / Б.Є. Кваснюк (ред.). — К.; Х. : Форт, 2003. — Розділ 2; Гець В.М. Нестабільність та економічне зростання. К., ІЕП, 2000; Онишко С.В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки. “Фінанси України”. — 2003. — № 6. — С. 67—73.

Метою цієї публікації є викладення сутності та результатів апробації методології системного моніторингу міжгалузевого інвестиційного балансу. Залучення до відповідних розрахунків масиву статистичних даних реалій української економіки визначає практичну спрямованість узагальнювальних висновків.

Вплив організаційно-економічного механізму управління розвитком національної макросистеми на міжгалузеву структурну політику визначається покроковим моніторингом, методика якого є єдиним аналітичним процесом поетапного дослідження:

- міжгалузевої структурної динаміки: ВВП, “валового нагромадження основного капіталу”, “валового прибутку, змішаного доходу”;

- динаміки співвідношення “валового прибутку, змішаного доходу” і “валового нагромадження основного капіталу”;

- міжгалузевого балансу “валовий прибуток, змішаний дохід — валове нагромадження основного капіталу” з виявленням характерних ознак існуючого порядку використання потенційних можливостей галузей для активізації інвестиційних процесів;

- ступеня забезпечення організаційно-економічним механізмом управління розвитком національної макросистеми відповідності інвестиційних пріоритетів міжгалузевої структурної політики.

Дослідження міжгалузевої структурної динаміки ВВП за видами економічної діяльності свідчить, що протягом десяти років відбувається скорочення питомої ваги внеску галузей “промисловість”, “сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство” і “будівництво” на користь галузей “оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани” та “інші види економічної діяльності” (табл. 1). Ці зміни хоча й різноспрямовані, та відбуваються відносно рівномірно за всіма видами економічної діяльності. Натомість динаміка змін структурних пропорцій валового нагромадження основного капіталу за видами економічної діяльності нерівномірна, що вказує на відсутність сталих тенденцій руху інвестиційних потоків (табл. 2).

Протягом всього досліджуваного періоду переважна структурна частка валового нагромадження основного капіталу зосереджена в “промисловості” та “інших видах економічної діяльності”, а найбільш високими темпами приросту відрізняються “оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани” й “транспорт і зв'язок”. Нерівномірність валового нагромадження основного капіталу за досліджуваний період призвела до значних змін міжгалузевих структурних пропорцій. Найбільше скорочення цього показника сталося в галузі “сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство”: від майже 20 % у 1990—1992 роках до 4,2 % в 2004 році. Майже 5-разове відносне скорочення супроводжується більш як 2-разовим падінням обсягів виробництва у цій галузі (табл. 1).

Таблиця 1. Структура ВВП за видами економічної діяльності, %

Рік	Разом за галузями	Промисловість	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство	Будівництво	Транспорт і зв'язок	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани	Інші види економічної діяльності	Оплата послуг фінансових посередників
1995	100	37,68	14,66	8,02	13,12	8,59	20,21	-2,28
1996	100	35,33	14,00	7,40	13,65	7,32	23,64	-1,33
1997	100	34,33	13,96	6,86	13,06	9,56	23,33	-1,10
1998	100	35,84	13,68	6,4	12,80	9,03	23,23	-0,99
1999	100	39,01	13,16	5,71	13,37	8,60	21,04	-0,89
2000	100	38,86	15,47	4,93	13,02	9,73	19,03	-1,03
2001	100	34,86	15,28	4,43	13,60	11,94	21,26	-1,37
2002	100	35,05	13,46	4,11	13,51	11,86	23,4	-1,39
2003	100	34,33	11,39	4,43	14,41	12,81	24,24	-1,60
2004	100	32,43	11,32	4,54	13,54	12,90	26,81	-1,53

Розраховано за даними: Україна у цифрах у 1996 році: Корот. стат. довід. — К.: Наукова думка, 1997. — с. 20—21; Україна у цифрах у 1997 році: Корот. стат. довід. — К.: Наукова думка, 1998. — с. 20—21; Україна у цифрах у 1998 році: Корот. стат. довід. — К.: Наукова думка, 1999. — с. 33—35; Україна у цифрах у 1999 році: Корот. стат. довід. — К.: Наукова думка, 2000. — с. 54—55; Україна у цифрах у 2000 році: Корот. стат. довід. — К.: Техніка, 2001. — с. 54—55; Україна у цифрах у 2001 році: Корот. стат. довід. — К.: Техніка, 2002., с. 40—41; Україна у цифрах у 2002 році: Корот. стат. довід. — К.: Техніка, 2003. — с. 42—43; Україна у цифрах у 2003 році: Корот. стат. довід. — К.: Техніка, 2004. — с. 42—43; Статистичний щорічник України за 2004 рік. — К.: Консультант, 2005. — с. 42—43; Національні рахунки України за 2004 рік. Статистичний збірник. — К.: Державний комітет статистики України, 2006. — с. 235—238;

Дослідження структури валового прибутку, змішаного доходу за видами економічної діяльності також демонструє наявність значних динамічних зрушень (табл. 3). Міжгалузєва частка показника “валовий прибуток, змішаний дохід” за досліджуваний період скоротилася у галузях “промисловість” більш ніж удвічі (з 38,43 % до 18,71 %), “сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство” — в 1,7 разу. Зростання спостерігається в галузях “транспорт і зв'язок” (в 1,9 разу), “оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани” (в 4,0 рази) та в інших видах економічної діяльності (в 2,7 разу).

Взаємозв'язок між означеними параметрами (табл. 2, 3) розглядається нами для з'ясування ступеня спрямування валового прибутку, змішаного доходу в інвестування валового нагромадження основного капіталу. Міжгалузєві зміни цих макроекономічних пропорцій, розраховані за наведеними даними, свідчать, що у виробничому секторі економіки України сталися радикальні зрушення (табл. 4).

Таблиця 2. Структура валового нагромадження основного капіталу за видами економічної діяльності України, %

Рік	Разом за галузями	Промисловість	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство	Будівництво	Транспорт і зв'язок	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани	Інші види економічної діяльності
1990	100	34,46	18,75	4,65	11,02	3,29	27,83
1991	100	33,69	19,20	4,86	10,60	2,13	29,52
1992	100	42,02	19,41	6,41	10,39	2,62	19,14
1993	100	37,81	18,83	4,28	11,23	4,78	23,07
1994	100	32,99	9,90	1,89	13,69	2,40	39,13
1995	100	34,73	8,39	1,35	15,81	1,18	38,54
1996	100	41,27	7,07	1,47	17,24	1,30	31,65
1997	100	41,73	6,37	1,11	16,42	1,64	32,74
1998	100	39,58	5,12	2,18	18,71	3,31	31,09
1999	100	37,69	4,64	2,12	20,74	2,66	32,16
2002	100	35,49	5,29	4,32	16,76	5,86	32,27
2003	100	34,38	3,34	4,36	18,55	6,89	32,48
2004	100	31,85	4,16	5,32	19,65	7,27	31,76

Розраховано за даними: Національні рахунки України за 2004 рік. Статистичний збірник. — К.: Державний комітет статистики України, 2006. — С. 199—209.

Структурна частка валового нагромадження основного капіталу перевищувала частку валового прибутку, змішаного доходу за обмеженої кількості випадків, а саме: в “промисловості” (1996—1997 роки), в “транспорті і зв'язку” (1991 рік), в “інших видах економічної діяльності” (1990—1991 роки, 1995—1999 роки). Натомість у переважній більшості випадків спостерігається зворотна картина. Частка валового прибутку, змішаного доходу перевищує частку валового нагромадження основного капіталу у середньому удвічі у “промисловості”, “будівництві”, “транспорті і зв'язку” і в 5—6 разів — у галузі “оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани”. 2004 року найбільший сплеск такого перевищення спостерігається в аграрній галузі (майже у 10 разів). Послідовне зростання цього показника за відносно високого початкового значення 1990 року є протилежним тенденції до скорочення структурної частки продукції галузі у ВВП (табл. 1).

Після 1990 року в сільському господарстві накопичилася низка проблем, і однією з гостріших є високий ступінь зносу основних виробничих фондів (за різними оцінками — від 50 до 100 %), за якого галузь потребує значних капіталовклад-

Таблиця 3. Структура валового прибутку, змішаного доходу за видами економічної діяльності, %

Рік	Разом за галузями	Промисловість	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство	Будівництво	Транспорт і зв'язок	Оптова і роздрібна торгівля; торговля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани	Інші види економічної діяльності
1990	100	38,43	36,06	4,35	8,65	4,76	7,77
1991	100	47,52	31,38	4,91	4,25	4,42	7,52
1992	100	44,35	25,79	4,58	8,62	6,22	10,43
1993	100	20,01	25,26	4,00	13,59	15,48	21,66
1994	100	37,97	18,00	5,13	9,45	8,86	20,58
1995	100	30,93	22,12	5,45	18,16	8,98	14,35
1996	100	23,68	21,38	3,91	22,80	9,45	18,78
1997	100	23,72	21,66	3,84	21,64	12,74	16,40
1998	100	26,87	21,96	4,77	20,28	10,12	16,00
1999	100	31,91	22,28	3,76	18,00	8,49	15,57
2000	100	32,69	28,17	2,99	16,08	8,24	11,82
2001	100	27,76	26,09	3,16	15,01	13,85	14,14
2002	100	27,22	25,40	2,84	13,80	13,99	16,74
2003	100	24,47	21,23	2,97	15,67	18,11	17,55
2004	100	18,71	20,98	3,50	16,50	19,23	21,08

Розраховано за даними: Народне господарство України у 1991 році: Стат. щорічник / М-во статистики України. — К.: Техніка, 1992. — С. 28—29; Народне господарство України у 1992 році: Стат. щорічник / М-во статистики України. — К.: Техніка, 1993. — С. 16—17; Народне господарство України у 1993 році: Стат. щорічник / М-во статистики України. — К.: Техніка, 1994. — С. 17; Статистичний щорічник України за 1994 рік / М-во статистики України. — К.: Техніка, 1995. — С. 16—17; Статистичний щорічник України за 1995 рік / М-во статистики України. — К.: Техніка, 1996. — С. 46—47 та наведеними до табл. 1.

день⁴. Натомість частка сільськогосподарського сектору в міжгалузевій структурі валового нагромадження основного капіталу протягом 1990—2004 років скоротилася більш ніж учетверо (табл. 2). Парадокс полягає в тому, що аграрна галузь за роки становлення ринкових відносин з виключно дотаційної в 1940—1990 роках перетворилася на таку, яка, попри значну власну потребу у валовому нагромадженні основного капіталу, демонструє значно більший донорський потенціал, ніж усі інші види економічної діяльності. Наведені розрахунки демонструють дисо-

⁴ Стратегія економічного та соціального розвитку України (2004—2015 роки) “Шляхом європейської інтеграції” / Авт. кол. А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — С. 182.

Таблиця 4. Співвідношення валового прибутку, змішаного доходу і валового нагромадження основного капіталу за видами економічної діяльності України

Рік	Разом за галузями	Промисловість	Сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Рибне господарство	Будівництво	Транспорт і зв'язок	Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту. Готелі та ресторани	Інші види економічної діяльності
1990	1,68	1,88	3,23	1,57	1,32	2,43	0,47
1991	2,33	3,29	3,81	2,35	0,93	4,82	0,59
1992	1,92	2,03	2,55	1,37	1,59	4,56	1,05
1993	2,56	1,35	3,43	2,39	3,09	8,29	2,40
1994	2,07	2,38	3,76	5,61	1,43	7,64	1,09
1995	1,71	1,52	4,49	6,89	1,96	13,02	0,64
1996	1,53	0,88	4,62	4,06	2,02	11,09	0,91
1997	1,62	0,92	5,49	5,58	2,13	12,57	0,81
1998	1,67	1,13	7,16	3,65	1,81	5,09	0,86
1999	1,97	1,67	9,48	3,50	1,71	6,31	0,96
2002	2,20	1,68	10,53	1,45	1,81	5,24	1,14
2003	2,09	1,49	13,26	1,42	1,76	5,48	1,13
2004	1,96	1,15	9,88	1,29	1,65	5,18	1,30

нанс близькості означених пропорцій у сільськогосподарському секторі до радикально відмінної за складом і способами використання основних виробничих фондів торговельної галузі, де у 1995—1997 роках валовий прибуток, змішаний дохід перевищує валове нагромадження в 11—13 разів. До загострення уваги на цьому питанні спонукає не лише розбіжність із загальнотеоретичною логікою, а й результати поглибленого дослідження міжгалузевої макроструктури вітчизняної практики у складі СРСР з такими пропорціями, за яких торговельна й аграрна галузі протягом 50 років були виключно дотаційними⁵.

Загальні тенденції демонструють, що в досліджуваній період значно збільшилося перевищення структурної частки валового прибутку, змішаного доходу над структурною часткою валового нагромадження основного капіталу. Зміна цього перевищення від 68,15 % в 1990 році до майже 96 % в 2004 році вказує на те, що в галузевій структурі ВВП сталася переорієнтація, за якої лише до 50 % прибутку спрямовується на нагромадження основного капіталу, а близько 50 % виводиться за межі виробничого сектору економіки.

⁵ Попова В.В. Факторная теория экономического роста и развития: Монография. — К.: Изд-во Европ. ун-та, 2005. — С. 105—106.

Суттєві структурні зрушення валового нагромадження основного капіталу та багаторазові зміни у структурі валового прибутку, змішаного доходу за видами економічної діяльності України спричинені відповідними перетвореннями, пов'язаними з відходом від адміністративно-командних засад розподілу виробничих чинників. Сприйняття динаміки означених параметрів у контексті удосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком національної макросистеми орієнтує на визначення тих інституційно-господарських складових, які потребують доопрацювання. Міжгалузевий баланс валового нагромадження основного капіталу і валового прибутку, змішаного доходу за видами економічної діяльності є інструментом комплексного відстеження руху галузей між пасивною та активною позиціями (табл. 5).

Таблиця 5. Міжгалузевий баланс “валовий прибуток, змішаний дохід — валове нагромадження основного капіталу” галузей економіки України в поточних цінах відповідних років

Галузь	Показник		Валовий прибуток, змішаний дохід	Валове нагромадження основного капіталу	Сальдо «валовий прибуток / валове нагромадження»
	Актив	Пасив			
1	2	3	4	5	6
1990 рік					
Промисловість	11612		64748	38506	26242
Сільське господарство ...	16126				
Будівництво....	1023				
Транспорт і зв'язок	1355				
Торгівля...	1812				
Інші види ...	—	—5686			
Галузеве сальдо, млн крб	31928	—5686			26242
1991 рік					
Промисловість	46175		139683	59974	79709
Сільське господарство ...	32322				
Будівництво....	3944				
Транспорт і зв'язок	—	—416			
Торгівля...	4891				
Інші види ...	—	—7207			
Галузеве сальдо, млн крб	87332	—7623			79709
1992 рік					
Галузеве сальдо, млн крб.	1257952	0	2623771	1365819	1257952
1993 рік					
Галузеве сальдо, млрд крб	56140	0	92157	36017	56140
1994 рік					
Галузеве сальдо, млрд крб	302312	0	585618	283306	302312
1995 рік					
Промисловість	228663		2164415	1269154	895261
Сільське господарство ...	372150				
Будівництво....	100833				
Транспорт і зв'язок	192495				
Торгівля...	179517				
Інші види ...	—	—178397			
Галузеве сальдо, млрд крб	1073658	—178397			895261

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5	6
1996 рік					
Промисловість	—	—859,00	25809	16891	8918
Сільське господарство ...	4324				
Будівництво...	760				
Транспорт і зв'язок	2973				
Торгівля...	2220				
Інші види ...	—	—500			
Галузеве сальдо, млн грн	10277	—1359			8918
1997 рік					
Промисловість	—	—633,00	29906	18517	11389
Сільське господарство ...	5298				
Будівництво...	943				
Транспорт і зв'язок	3432				
Торгівля...	3506				
Інші види ...	—	—1157			
Галузеве сальдо, млн грн.	13179	—1790			11389
1998 рік					
Промисловість	1053		33528	20096	13432
Сільське господарство ...	6335				
Будівництво...	1162				
Транспорт і зв'язок	3041				
Торгівля...	2726				
Інші види ...	—	—885			
Галузеве сальдо, млн грн	14317	—885			13432
1999 рік					
Промисловість	6367		49629	25131	24498
Сільське господарство ...	9891				
Будівництво...	1332				
Транспорт і зв'язок	3720				
Торгівля...	3545				
Інші види ...	—	—357			
Галузеве сальдо, млн грн	24855	—357			24498
2002 рік					
Галузеве сальдо, млн грн	51765	0	95054	43289	51765
2003 рік					
Галузеве сальдо, млн грн	59834	0	114909	55075	59834
2004 рік					
Галузеве сальдо, млн грн	74680	0			74680

Цей метод інтерпретації макроекономічних показників є складовою підсумкового етапу методології системного моніторингу міжгалузевого інвестиційного балансу. Активна частина балансу містить галузі, в яких структурна частка валового прибутку, змішаного доходу перевищує частку валового нагромадження основного капіталу (галузі-донори). Пасив балансу формують галузі зі зворотним співвідношенням (дотаційні галузі). Протягом 1990—2004 років в Україні спостерігається постійне позитивне сальдо “валовий прибуток / валове нагромадження”. З галузевої частини балансу видно, що, починаючи з 1995 року, безперечним лідером перевищення валового прибутку, змішаного доходу над витратами на валове

нагромадження основного капіталу є сільськогосподарська галузь. Фрагменти в розгорнутому вигляді свідчать, що перевищення валового нагромадження основного капіталу над валовим прибутком, змішаним доходом присутнє лише в кількох випадках (“інші види економічної діяльності” в 1990, 1991, 1995—1999 роках; “промисловість” в 1996, 1997 роках; транспорт і зв’язок в 1991 році), що вказує на слабкі інституційні та економічні пріоритети залучення зовнішніх інвестувань.

Методика системного моніторингу міжгалузевого інвестиційного потенціалу дає можливість простежити динаміку взаємозв’язку зміни прибутковості галузей з капіталовкладеннями в них, що дає чіткі орієнтири для аналітичної оцінки дії організаційно-економічного механізму управління розвитком національної макросистеми.

Сучасний стан міжгалузевих структурних пропорцій доцільно розглядати із врахуванням залишкового впливу таких принципів промислової політики, за яких протягом 25 років значне зростання обсягів основних фондів супроводжувалося падінням ефективності їх використання в 1,5 разу і відставанням темпів зростання продуктивності праці від темпів зростання капіталомісткості праці у 3,5 разу. Ця стадія переходу від державної монополії на ринкові засади розподілу виробничих чинників супроводжується виникненням інших, недосяжних для контролю суспільства монополій, частка яких становить у ВВП 40 %, а рівень зловживань з їх боку — 48 %⁶. Необмежена поведінка монополістів породжує широкий спектр правопорушень, які позначаються на інших виробниках і споживачах: “При цьому розмір дискримінаційних цін (тарифів) нерідко перевищує економічно обґрунтований рівень в 1,5—2 рази”⁷. Витоки цих негативних проявів чітко окреслюють результати нашого дослідження, за якими прибуток не працює на відтворення матеріально-технічної бази майже у всіх видах економічної діяльності.

Пожвавлення економічної активності в Україні у 2000—2004 роках супроводжується стійким розривом між незадоволеною потребою виробничого сектору в інвестуванні та тими прибутками, які є саме в його розпорядженні. Підлягає опрацюванню на державному рівні проблематика досягнення функціональної відповідності організаційно-економічного механізму управління розвитком національної макросистеми суспільним інтересам стимулювання спрямування прибутків у програми модернізації та розвитку галузей⁸.

⁶ Костусев О. Захист економічної конкуренції в Україні: стан і проблеми // Економіка України. — 2003. — №7. — С. 4—11.

⁷ Конкурентоспроможність національної економіки / За ред. д-ра екон. наук Б.Є. Кваснюка. — К.: Фенікс, 2005. — С. 283.

⁸ Попова В.В. Результативність макrorівня: сутність концепції та методології оцінки // Економіка України. — 2004. — № 11. — С. 42—48.